

37099

GHEORGHE ADAMESCU

POESIA POPULARĂ ROMÂNĂ

DISERTAȚIE

ȚINUTĂ CU PRILEJUL ANIVERSĂREI A XXV

DE LA

ÎNTEMEIEREA LICEULUI DIN GALAȚI

EXTRASĂ DIN PUBLICAȚIA OFICIALĂ, IMPRIMATĂ CU ORTOGRAFIA ACADEMIEI

—•••••—
†

GALAȚI

TIPO-LITOGRAFIA I. SCHENK, STR. DOMNEASCĂ

1893

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARA
BUCUREȘTI

III 437099
Cota

705539
Inventar

GHEORGHE ADAMESCU

POESIA POPULARĂ ROMÂNĂ

DISERTAȚIE

ȚINUTĂ CU PRILEJUL ANIVERSĂREI A XXV

DE LA

ÎNTEMEIEREA LICEULUI DIN GALAȚI

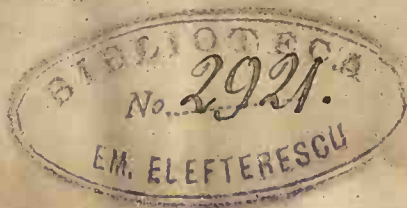
EXTRASĂ DIN PUBLICAȚIA OFICIALĂ, IMPRIMATĂ CU ORTOGRAFIA ACADEMIEI

GALAȚI

TIPO-LITOGRAFIA I. SCHENK, STR. DOMNEASCĂ

1893

DISERTAȚIA D^{-NULUI} PROFESOR GHEORGHE ADAMESCU

DESPRE

POESIA POPULARĂ ROMÂNĂ

I.

*Domnule inspector,
Stimați colegi,
Iubiți școlari,
Dómnelor și Domnilor,*

« Cântece populare, voi, sicriü sfint al credinței, ce legați
« timpurile cele vechi de cele nouë, în voi își depune o națiune
« trofeele eroilor săi, speranța cugetărilor și flórea simțirilor sale.
« Sicriü plin de sfințenie! Pe tine nici te atinge, nici te sfăramă
« vre o lovire pe cât poporul têu nu te-a profanat. O cântec po-
« pular! tu stai și păzesci templul amintirilor naționale; tu ai aripî
« și glás ca de archanghelî, adesea ai arme ca și diușii. Flacăra
« mistuesce lucrările pensulei, tâlharii jefuesc comorile, dar cân-
« tecul scapă în veci cu viață și se strecoră printre ómeni. Dacă
« sufletele înjosite nu sciü să-l hrănescă cu dor și cu speranță, el
« fuge la munți, se acată de ruine și de acolo spune din vremile
« trecute... » ¹⁾.

¹⁾ Odobescu, Opere, vol. I, pag. 183.

Cu aceste cuvinte poetul polon, exilatul Miczkiewicz, caracterizează producțiunile geniului popular, pe cari filosoful Herder le numise *glasuri ale popórelor* ¹⁾. Caracteristica lui, făcută în colorata limbă a poeziei, este pe deplin reușită; de aceea am început cu ea scurta disertație, ce voiú avè onóre să desvólt înaintea domniilor vóstre.

La noi s'a întâmplat cu literatura și în special cu poezia populară un fapt fórté curios. Se scie că la mai multe din popórele Europei producerile barșilor necunoscuți ai poporului fură desvóltate pe cale literară de către poeți din clasele înalte. Astfel fu în Franța poezia trouverilor, care are origine populară; ast-fel fu în Germania acel fel de cântece *Minnégesang*, poesii de origine populară, cultivate de comiți și de regi; ast-fel în fine fu în Spania întréga poezie lirică născută din acele *romances* populare.

Pe la finele secolului trecut Ienăchișă Văcărescu, poet care s'a inspirat mult din clasicitatea grécă, vedem că recurge și la isvóre populare și multă vreme s'a cređut că e originală a lui acea frumósă elegie :

Amărită turturea,
Când rămâne singurea,
Căci soșia-í s'a răpus,
Jalea ei nu e de spus.

În realitate avem aci o admirabilă doină populară :

Amărită turturică,
O sěrmana, vai de ea !
Când rămâne singurică,
O sěrmana, vai de ea ! ²⁾

Văcărescu nu a făcut alta de cât să adauge la sfârșit câ-

¹⁾ A tipărit pe la 1778, *Poesii populare ale diferitelor nașiiuni*, traduse în nemțesce. Cf. Odobescu, *Scrieri* I, 179.

²⁾ Alexandri, *Poesii populare*, 1867, pag. 264.

teva versuri relative la persoana sa într'un chip cât se pôte de prosaic :

Dar eu, om de 'naltă fire,
De cât ea mai cu simțire,
Cum pôte să-mi fie bine,
O amar și vai de mine!

De aci urmăză că boerimea, singura clasă care pe atunci scia ceva carte, cât putuse folosi din învățămîntul formalist și pedant al dascălilor greci, cunoscea poesia populară și o găsea frumoasă, atât de frumoasă, încât merita ca acele înalte «obraz» să o așternă pe hârtie, făcendu-i cinstea de a o da lumii ca producțiune proprie a lor.

După generația acésta, în mijlocul căreia aũ fost ómeni de inimă și patrioți, activitatea literară românească este dominată de curentul latinist venit de peste munți. Or-cari ar fi meritele — și nu voi fi eu acela care să tăgăduese meritele acestei scóle, — e un fapt pozitiv că n'a ținut nici de cum samă de graiul poporului și de producerile poporului. De altmintrelea erau consecuenți, căci nu puteau părtași acestei doctrine, când voiau să tórne o limbă nouă românească imaginară, când declaraũ de «spurii» și vrednice de lepădat tocmai sunetele caracteristice ale limbei românești și cuvintele bătrâne, — nu puteau, șic, să céră învățatură de la «vulgul încărcat de prejudiție și de străinism.»

De aceea, în tot ce s'a făcut de către acésta scólă, nu s'a pomenit nimic din ce a produs poporul.

De aceea, încercările de a studia limba, avënd în vedere numai textele vechi și limba șlisă cultă aũ fost lucrări unilaterale și gramatica lui Cipariu, dicționarul lui Laurian și Maxim aũ fost uitate adouăși după aparițiunea lor, pe când măréța lucrare a d-lui Hăsdëu va trăi, pentru că este dicționar al limbei istorice și populare. Latiniștii ne dau numai forme mórte și forme imaginare, Hăsdëu ne dă formele vii.

Tot de aceea a fost fórte natural ca poesia populară să fie scósă la lumină de adversarul cel mai înverșunat al acestui cu-

rent, de acela care l-a combătut cu mult spirit, de și nu totdeauna cu deplină pricepere, de Vasile Alexandri ¹⁾).

Când, la 1852, apărură *Baladele* culese de Alexandri, fu un adevărat eveniment. Toți cetitorii rămaseră uimiți în fața frumuseților poetice cuprinse în acea colecțiune, de și, în trecăt fie șis, mulți nu pricepeau de unde sînt acele poesii și timp îndelungat s'a creșut că sînt scrise de Alexandri. Să fi șis atunci într'o adunare că sînt făcute de țerani, ai fi vęđut đeci de ochi cari te-ar fi privit cu despreț ori cu milă, în tot casul cu neîncredere. — Ce fel? Ion ciobanul a făcut așa lucruri frumoșe? — Cine? argatul nostru să facă poesii? Vai, dar nu se pôte, Domnule!... Ba, ce e mai grav, am vęđut chiar în cărți de școlă, punęndu-se cu înșemnarea «poesie de Alexandri» o sumă de bucăți din colecțiunea lui populară.

Cei cari sciaů însę ce va să đică poesie populară aű dat publicațiunei lui Alexandri cel mai mare preț. Peste cãți-va ani după aparițiunea ei, cunoscuta scriitoare Dora d'Istria tipări în *Revue des deux-mondes* un interesant studiu intitulat «La nationalité roumaine d'après les chants populaires» ²⁾. În țară asemenea se publicară studii și dări de samă, dintre cari vom cita pe a d-lui Maiorescu, pe a d-lui Virnav-Liteanu, etc. ³⁾.

Neapărat că meritul cel mai mare al acestei colecțiuni este faptul că a atras atențiunea atăt a Romănilor căt și a străinilor asupra acelor «comori neprețuite de simțiri duióse, de idei înalte, «de notițe istorice, de cređări superstițioșe, de datini strămoșesci «și mai cu samă de frumuseți poetice pline de originalitate și «fără sémăn în literaturile străine» ⁴⁾.

Alexandri a adunat aceste poesii cu scop de a arăta frumusețile lor și, potrivit cu scopul lui, nu s'a mărșinit să le adune, ci le a și întocmit după cum i s'a părut lui mai bine. «Am

¹⁾ Cf. *Dicționarul grotesc*, de Alexandri.

²⁾ *Revue des deux-mondes*, pe 1859, No. de la 15 Martie pag. 429.

³⁾ *Convorbiri literare*, An VI pag. 405. Idem, An. I. pag. 301.

⁴⁾ *Poesii populare*, adunate și întocmite de V. Alexandri, ed. 1867 pagina VII.

« făcut pentru unele din aceste poesii, țice dînsul, ceea ce face « un giuvaergiu pentru pietrele prețioase. Am respectat subiectul, « stilul, forma și chiar multe rime necorecte, cari fac parte din « caracterul lor. *Le am șters pctele și le am dat strălucirea lor pri- « mitivă »* ¹⁾. Aci stă greșala lui; această greșală însă trebuie jude- cată într'un mod cu totul relativ. Pentru studiile de folklore este necesar să avem producțiunile poporului cât se pôte de exact culese. O schimbare cât de mică e vătămătoare. Alexandri e gre- șit numai într'atâta că n'a făcut ce ne trebuie nouă. Colecțiunea lui desigur că pôte să fie numai rar consultată, de vreme ce avem colec- țiuni exacte, dar el spune că poesiile sînt „întocmite“, prin urma- re ne dă puțința de a le judeca așa cum sînt. Am avè dreptul să blămăm pe Alexandri când ne-ar fi spus că sînt fără modifi- cări și noi le-am fi judecat ca fiind fără modificări ²⁾.

Or-cum, tot ce s'a țis despre colecțiunea lui Alexandri s'a țis în urmă, căci pe atunci nu scia mai nimeni cum trebuiesc culese producerile populare. In timpul când aș apărut, *tôtă* lu- mea le-a admirat și o parte din lume a sciut că există poezie populară română.

Interesul pentru producerile musei naționale a rămas însă mult timp nemanifestat și vre-o 30 de ani tot Alexandri a fost singurul culegător de literatură populară.

Causele le-a înțeles și le-a arătat foarte bine d. G. Dem. Teodorescu, — un mare iubitor și un cunoscător adânc al spiri- tului popular, — țicînd : « Instituțiunile... și necesitățile statului « atraseră tinerimea către așa țisa carieră a funcționarismului.. « apoi: lipsa de educațiune națională și contagiul ideilor cosmo- « polite. Mulțimea tinerilor români, trimesi la o etate prea frage- « dă în străinătate... pe nesimțite începură a cugeta, a vorbi și « a simți după firea țerei unde se afla... De și Români, ei se « găsiră străini în România... Se vedură cuprinși de hola scep-

¹⁾ *Le peuple roumain d'après ses chants nationaux* par I. Cratiounesco Paris 1874 pag. 327.

²⁾ Cf. Cele două lucrări ale d-lui Schwarzfeld despre colecția lui Alex- andri. Așupra aceluiași subiect *Conv. lit. An. XXIII* pag. 141.

« ticismului și a nepăsărei, desprețuind tot ce e românesc, tot ce
 « constituie semnul distinctiv al naționalității. Basmele? Povești
 « demne de bunicile bătrâne și de doicele copiilor! Ghicitorile? Nimi-
 « curi de-ale sătenilor la sădătore! Farmecele și descântecele? In-
 « deletnicirea babelor și mōșelor de la sat! Plugușorul, colindele,
 « sorcova, steaua și vicleimul? Petreckeri ale copiilor de mahală!
 « Căntecele istorice, baladele, horele, doinele? Meseria țiganilor
 « lăutară!... » ¹⁾

Avea dreptate să se plângă d. Teodorescu. Dar astăzi lu-
 crurile s'au schimbat. Preocuparea pentru literatura populară în-
 cepe să devie din ce în ce mai generală. Avem un număr însem-
 nat de colecțiuni: balade, doine, hore, ghicitori, bocete; apoi bas-
 me, descântece, proverbe... etc. Avem o revistă scōsă de mai
 mulți învățatori la Fălticeni, destinată exclusiv literaturii popu-
 lare și datinelor. Este revista *Sădătorea* ²⁾, publicațiune de multă
 importanță, pentru că nimeni nu pōte să fie în mai bună poziți-
 une de a cunoșce pe țeran și a aduna ce produce spiritul lui, ca
 învățătorii. Afară de acēsta, vedem că Academia română a pre-
 miat scrieră asupra obiceiurilor de la nunți, de la înmormintări,
 lucrări despre cromatica poporului, despre ornitologia populară,
 etc. și în lista subiectelor puse la concurs vedem că se dă un
 important loc literaturii populare. În fine în acest curent favora-
 bil trebuie să însemnăm lecțiunile pe cari d. Hăsdău, acela care
 în *Columna lui Traian* a pus prima basă solidă pentru studiile
 de folklore, le face la universitatea din București și cari sînt con-
 sacrate exclusiv producerilor populare.

În asemēni împrejurări fie-cine trebuie să-și dea obolul pen-
 tru a răspândi cunoșcințele asupra acestei importante manifesta-
 ționii a vieții naționale. De aceea și eu sper că mă voiū putē
 sprijini pe bună-voința d-vōstră în desvoltarea subiectului ce mi-
 am ales.

¹⁾ Petrea Crețu Șolcan, conferință de G. Dem. Teodorescu. Buc. 1884
 pag. 14.

²⁾ Veđi dare de samă a d-lui De la Vrancea în *Voința Națională*, Mar-
 tie 1892.

II.

Producerea poporului nostru sînt poezii adevărate din tóte punctele de vedere. « Pe poeți, ȕice Taine, îi face afluxul violent « de sensațiunii; aũ o mașină nervoasă mai sensibilă de cãt a nós-
« trã; obiectele cari pe noi ne lasã rãci, pe ei îi sguđuie adãnc.
« La cea mai micã atingere creierul lor intrã în vibrațiune, dupã
« aceea cad obosiți și desgustați » ¹⁾.

Acãstã primã condițiune a poeziei, adicã sensibilitatea dec-
sãbitã, o aflãm în poeziile populare, cari ne apar totdeauna ca
produse de un suflet peste mãsura mișcat.

Dar, ca sã existe poezie, nu e destul sã existe un suflet,
adicã o fire omenescã mișcatã. Se cere ca poetul sã aibã puținã
de a transmite, acelui care ascultã, starea lui sufletescã. De cãte
orã vedem o întãmplare tristã și ne înecã lacrimile orã ceva vesel
și rîdem cu hohot; iar cãnd încercãm sã spunem altora ceea ce
noue ni-a produs starea de mãlnire sau de veselie, nu putem reu-
și. De ce? Pentru cã în fața nãstrã lucrul era viu, iar acum, cãnd
il povestim, e mort. Acela care scie sã învieze orã o întãmplare
trecutã orã o stare sufletescã trecutã, acela este poet ²⁾.

Și acãsta a doua condițiune o aflãm în «neprețuitele comori»
ale musei populare, în cãt cu dreptate a ȕis Alexandri «Romãnul
e nãscut poet» ³⁾.

Voiũ încerca, onorat auditoriũ, sã dovedesc prin exemple
aceste afirmațiuni.

Voiũ începe printr'un argument a contrario.

Veți fi cunoscẽnd pôte numele unui óre-care, socotit de unii
poet, Daniil Scavin, un soiũ de spițer amator de versuri. Voiũ
citi finele unei lucrãri a lui:

La Borsee cu feredee, cu mese, cu adunare,
Se uitase mãi cu totul a drumului supãrare.

¹⁾ Taine, *Hist. de la lit. anglaise*. IV pag. 270.

²⁾ Cf. Maiorescu, *Poesia romãna*. Cf. Vãron, *Esthãtique*, cap. relativ la
condițiile poeziei.

³⁾ Alexandri. Col. 1867 Prefața.

Adesea ori făcea baluri nobilimea unгурescă,
 Să le pară mai plăcută clima aceea chiar ursescă.
 Făceau și plimbări cu toții pe jos pe la sticlărie,
 Ba încă și peste munte până la o visunie.
 Săvârșind deci totă cura în cinci săptămâni de zile,
 Trimețându-ni-se cai de paharnicul Vasile,
 Ne-am pornit către Moldova cu nespusă nerăbdare
 Ca s'ajungem pe acasă mai curând fiesce-care ¹⁾.

În aceste versuri desigur că nu e poezie, pentru că nu vedem aci opera unui suflet mișcat, sînt lucruri cu desăvârșire indifereente și tot indiferenți ne lasă și pe noi.

Să luăm acum din operele unui adevărat poet, din Bolintineanu, câteva rînduri din poema «Sorin.»

Am despîcat țerina precum și cugetarea
 Și nu știu, cugetarea e care ar fi urmat
 Materiei său lutul a urmărit suflarea
 Sau alt-fel cugetărea (să fiu mai acurat?)...

Aci nu mai e vorba de nisce lucruri indifereente, cum ar fi balurile nobilimeii ungurescii de la Borsec, e vorba de unul din acele dubie cari au muncit atâtea capete cugetătoare ale lumii. Cu toate acestea nu e poezie, este o nenorocită prosă chinuită de cerințele versului, pentru că nu ne arată starea sufletescă a unui poet când s'a gîndit la această mare problemă.

Un alt exemplu: o luptă, fapt interesant, e înfățișată într'un mod cât se pôte de prosaic, care ne lasă indifereenti:

În această luptă trei sute Olteni
 Bravi ca și eroii din Călugăreni,
 Singuri se luptară, bravii mei români,
 Cu douăsprezece de mii de păgâni
 Toți într'o unire bravii mei jurară
 Pe păgâni să 'avingă sau cu toți să móră ²⁾.

De ce poeziile lui Eminescu, când fură cunoscute, produsera atăta efect și entusiasmară până la exagerație o sumă de ómeni?

¹⁾ Maiorescu, Critice 1874 pag. 284.

²⁾ T. Maiorescu, Poesia română.

Sint în ele numai idei originale? Sint ele produceri de acelea, cari să încante un popor întreg, fiind un răsnet al sufletului lui? Putură ele să fie normă de viață, să producă o mișcare fericită, să îndemne la fapte mărețe? Nimic din toate acestea. Cutare idee se găsește la Heine, cutare la Lenau, cutare poezie este imitată după Platen.... ș. a. m. d. Și ideile? Desgust de viață, indemn la inacțiune, constatarea nedreptăților sociale și legitimarea lor, iar revolta sufletescă găvind în capăt desnădejdea...

Ce a fost dar în Eminescu? A fost poetul, poetul care cugetă și simte — indiferent dacă bine sau rău. — și are puterea să transmită starea lui sufletescă. Când cetesci pe Eminescu, cugeți ca el, simți ca el; poți mai târziu te răsândesci, dar cât timp ai în mână opera lui, ești robul lui. La dânsul te farmecă acel mod de a-ți spune. Intâmplări de la 1400 îți apar vii înaintea ochilor. Iti dăci poți cu criticul Gherea: nu e rolul femeii în societatea modernă să se plimbe pe lacul luminat de lună și să dăcă iubitului ei:

Ai pute să lepeți cărma și lopețile să lepeți,
După propria lor voie să ne ducă unde repeți,
Căci or-unde numai ele ar dori ca să ne porțe,
Pretutindenī fericire de-i viață, de e mörte!).

Desigur nu e rolul femeii să fie «o marmură de Paros» «o pândă de Coreggio,» — pe care «s'o admiri și s'o desmierdi,» ci să fie tovarășa reală a bărbatului în lupta vieței. Da, veți țice, Gherea are dreptate; dar când te cufundă poetul într'atata farmec, când fie-care vers, fie-care cuvint îți pune înainte o iconă vie, nu poți să nu pornesci și tu cu el

In codru la isvorul
Care tremură pe prund,

sau dincolo de „codrii de aramă,“ unde „de departe veți albind

Și-auți mândra glăsuire a pădurei de argint.
Acolo, lângă isvöre, iarba pare de omët,

!) Satira IV.

Flori albastre tremur ude în vesduhul tămiet...
Iar prin mândrul întuneric al pădurei de argint,
Veți isvóre sdrumicate peste pietre licurind ¹⁾.

Tot așa se întâmplă și cu poesia populară. Aci avem simțire adâncă și formă poetică.

Michelet, marele istoric frances, povestesc următoarea scenă, care arată deosebita sensibilitate a Românului :

« Un prieten al meu, oprindu-se la o țerancă din Transilvania, o găsi scăldată în lacrimi. Îi murise un copilaș de trei ani. « Bă-
« gasem de samă, povestia dënşa, că în toate zilele copilul își lua
« mâncarea și lipsia multă vreme de acasă. Într'o zi m'am luat
« după el și am vădut lângă un mărăcine un șerpe mare care
« mânca pâinea după genunchii băiatului. A doua zi am dus pe
« bărbatul meu acolo și acesta, vădënd un șerpe străin și pôte
« vătămător, l-a ucis. Copilul vine și-și vede prietenul mort. Des-
« nădăjduit, se întorce acasă plângënd și strigând : Puiu! Puiu!
« Și nimic n'a putut să-l mângăe. După cinci zile a murit stri-
« gând : Puiu ! »

« Acastă sensibilitate lesne de ațîțat de totă natura cu care nasce Românul, a dat limbei sale un farmec cu totul particular. Nu e în adevër așa de strălucită acastă limbă și așa de rësună-
tore ca cea italiană. Este soră cu ea, dar o soră înduioșată de nenorocire și suferință. Are, ca și dinsa, multe diminutive frumoșe; dar are mai mult de cât dinsa : în glasul românesc se simte tremurătura unei lacrimi și vorba românescă e un suspin.

« Nu cred, continuă Michelet, să fie pe pămînt o limbă mai proprie amorului ca acastă limbă țerănescă — limbă a pădurilor și pustiurilor, a dragostei și a prieteniei » ²⁾.

Și acastă legătură, pe care o stabilește între sensibilitate și limbă, e de sigur, dacă nu mai naturală, dar tot așa de naturală ca acea cuprinsă în cunoscuța frasă :

„ Ce qu'on sait bien on énonce clairement.“

¹⁾ Călin.

²⁾ Citat de Gruher, Stil și gândire, 1888 pag. 175.

Limba poeziei este aceea care scie să concretizeze abstracțiunea. O poezie abstractă nu e poezie.

Mintea omenescă, printr'un proces propriu, studiat de psihologie — și pe care nu e locul a-l examina aci — formeză, dintr'o mulțime de reprezentări cu corespondent real în natură, noțiunea, fără corespondent real și deci ceva cu totul abstract. Acest proces se petrece în mintea copilului și se continuă cu cât el crește și dobândește cunoștințe mai multe despre lucruri. Cu cât copilul e mai mic cu atât limba lui e mai concretă. Când copilul ține vorba „lapte“, el simte, mirose, gustă laptele, fiindcă copilul cugetă în iconă materială. Cu timpul cuvintele își perd icona lor materială și cu cât omul e mai cult cu atât se slujește de o limbă mai abstractă. Abstracțiunile sînt pentru om o înlesnire, dar arta nu e o înlesnire, ci o dificultate; de aceea, pentru ca poetul să-ți dea ceva viu, trebuie să se slujească de acele cuvinte a căror iconă materială s'a șters mai puțin. De aceea am țis că poezia abstractă nu e poezie.

Să luăm exemple :

Ca să exprime fuga, poezia populară face pe eroii să se adreseze calului și să-i țică :

Așterne-te drumului
Ca și iarba câmpului
La suflarea vîntului.

Ca să exprime un grad și mai mare de fugă, țică :

Și fugia, măre, fugia,
Văile se limpeția.

Își pôte închipui cineva această fugă năsdrașă, când, pentru călăreț, nu se mai putea deosebi nici deal, nici vale.

Ce pôte fi mai poetic de cât un cîntec frumos ! A țică însă : un cîntec frumos e ceva abstract, pentru că cuvîntului frumos i s'a șters icona materială printr'o întrebuițare atât de desă în vorbirea de tôte țilele. Poetul popular, care simte acest lucru, recurge la comparațiuni și iată cum ne spune :

Începe ușor
 A țice cu dor
 Un cântec duios
 Atât de frumos,
 Munții că răsun,
 Șoimii se adun,
 Codrii se trezesc,
 Frunzele șoptesc,
 Stelele sclipesc
 Și-n cale s'opresc . . .¹⁾

Desigur că numai o poveste ca mitul lui Orfeu, care înlănda fiarele prin lira sa, se poate compara cu acest exemplu.

Ca să arate durerea sufletescă a unei mame, poesia populară dice :

La năframă se uită,
 Inima-i se despică . . .

Ca să arate miseria unui nenorocit hațduc pus la închisore, poesia populară ne dă următorul tabel admirabil :

Aiciă când am intrat,
 Ce am vădut când m'am uitat?
 Bijbiiă
 Șerpóicele
 Și era
 Ca acele,
 Bróscle
 Ca núcele
 Năpírci ca undrelele.
 Acum sint șerpóicele,
 Maică, sint, ca grindile
 Bróscle
 Ca ploșcile
 Și năpárci ca buțile.
 De când, maică, am intrat,
 Pic de vin n'am mai gustat,
 Somn nu m'a mai apucat.
 Pe tóte că le-am răbdat

¹⁾ Miorița.

Și pe toate le-ași răbda
 De n'ar fi una mai rea,
 C'o drăcică
 De șerpică,
 Bat-o maica Precista,
 S'a încuibat în barba mea...')

Poporul dispune de o infinitate de mijloce ca să învieze tot ce spune poesia sa.

Câteodată un singur cuvânt produce un efect neașteptat. De exemplu, în balada lui Corbea, când vine mama lui să-l vadă prin gratiile închisorei, îl întreabă :

Corbeo-maică, — aicia ești?
 Corbeo-maică, mai trăești?
 Spune maichii ca să știu,
 Spune maichii de ești viu,
 Că d'eî fi, măicuță, mort
 Să dau popei de un ort ²⁾

Și el :

Corbea dac'o aușia,
 Glasul că-î înțelegea
 Și din gură răspundea:
 Maică, măicuța mea,
 Maică, par'că tot stnt viu . . .

Acest „par'că“ este sublim. Miseria la care-l adusese închisórea, jinduirea după acea libertate care fusese viața lui întregă, desnădejdea de a mai vedé lumina, toate sunt cuprinse în acest „par'că“ ³⁾.

Metafora, atât de obicínuită graiului popular, o găsim în abundență și totdeauna reușită :

Pe-un picior de plaiú,
 Pe o gură de raiú . . .

1) Corbea, colecția G. Dem. Teodorescu.

2) Corbea, colecția Teodorescu.

3) Cf. Dela Vrancea în conferința la Ateneul din Bucuresoi în 1886.

saŭ :

Fetișóra lui
Spuma laptelui.

Și alegoria cât de minunată este! De exemplu acea admirabilă alegorie a morței:

Iar tu de omor
Să nu le spuî lor,
Să le spuî curat
Că m'am însurat
C'o mândră crăiasă,
A lumei mirésă,
Că la nunta mea
A căđut o stea,
Sórele și luna
Mi-aŭ ținut cununa
Brași și păltinași
I-am avut nuntași,
Preoți, munții mari,
Păseri lăutari
Păsărele miî
Și stele făclii ¹⁾.

Apoi apostrofa :

Toma crunt se oțelia,
Manea n-scări se 'nțepenia
Dos la fugă își punea.
„Alele! Fecior de lele!
„Că-mi răpiși țielele mele!“ ²⁾

Nu mai insistăm asupra comparațiunilor :

Cu trup gingaș, mlădios,
Cum e flórea câmpului
În lumina sórelui.

¹⁾ Miorița. Cf. asupra acestei balade studiul d-lui Odobescu, Scrieri I 208 și urm.

²⁾ Balada Toma Alimoș, col. Teodorescu.

Prosopopeea e de asemenea caracteristică poeziei populare.
Aci vom vedè pe voinic grăind calului său :

Haï, murgule, haï,
Pe cöstă de plaiü.

Pe un cal răspundënd stăpânului :

Lasă şaua, saï pe mine
Şi de cômă țin'te bine
Ca s'arăt la bătrânețe
Ce am plătit la tinerețe.

Vom vedè pe un întristat ȑicënd cucului :

Taci, cuce, nu mai cânta

Ciobanul își cêrtă câinele :

Aferim, cățea bătrână,
Tu sciaï sama la stână,
Unde-mï sint miörole,
Unde-mï sint odörole?

Aci Românul se adresöză Oltului :

Oltule, riü blestemat,
Ce vii așa turburat ?

Aci blestémă pădurea :

Arȑ-te focul, pădure!...

Interogaȑiunea este cu un mare meştesug întrebuințată și förte des în poezia populară. Și aci voiü atinge o chestiune de procedare. Caracterul esențial al poeziei populare este păstrarea în memorie. Sint ömeni bătrâni de pe la țară și läutari, cari aü în mintea lor un repertoriü de mü de versuri, cum e, de exemplu, cunoscutul—prin d. Teodorescu—läutar al Brăilei Petrea Crețu Șolcan, care în 2-3 ȑile a recitat 7,000 de versuri. E natural ca acești țiiitori de minte să aibă deosëbite mijlöce pentru a-și ajuta memoria. Primul mijloc e interogaȑiunea.

În cursul unei narațiuni, când poetul are să spună un lucru important, își dă minței un fel de odihnă și în același timp atrage mai mult atențiunea ascultătorului.

În loc de a dice: Intr'o Joi de diminéța se 'ntunică un voi-
nic tinerel, întrebuintéză o întrebare:

Fóe d'alunică,
Cine se 'ntunică
Joi de diminéța
Pe nor și pe cétă?
Voinic tinerel,
Nalt și subțirel.

În balada lui Dobrișan, când moșnegii vin la Mihnea să-l pîrască, poetul nu ne spune deodată cum l-au pîrit ei domnului ci întrerupe cursul narațiunei printr'o întrebare:

Și din gură ce-î spunea,
Pîra cum își așternea?

În balada *Fulga* este un moment important când ciobanul Costea descopere că a fost furat de cătră Fulga. Înainte de a ne spune ce a vădut ciobanul, poetul dice:

Costea, măre, d'ajungea
Acolo ce mi și găsia?

Și mai jos:

Fulga, unde mi-l zărea,
Inima îi ingheța,
Dar și Costea ce făcea?

Un alt mijloc pentru ajutarea memoriei, pe care-l găsim întrebuintat și în poemele omerice, e acesta: de câte-ori într'o narațiune poetică se întrebuintéză numele eroului, i se dă tóte epitetele.

Așa, în Iliada, Hera este totdeauna deita cu brațele albe, Zevs e cel ce adună norii, Athene e cea cu ochii de vulpe, Tetis

e cu piciorile de argint, Achile e cel iute de picior, Briseida este totdeauna cea cu obraji frumoși.

Tot ast-fel în poesia noastră populară. De câte ori se vorbesce în balada mănăstirei Argeșului de meșteri, totdeauna se dice :

Nouă zidari,
Nouă meșteri mari
Și Manole dece
Care mi-i întrece ¹⁾.

În balada haiducului Miu, totdeauna croul este :

Miul
Cobiul
Ela zglobiul ²⁾.

În balada lui Bicu ni se vorbesce totdeauna :

De numele Bicului.
Bicului
Haiducului,
Bicului
Vitezului
Ce-a pus strēja drumului
Din dealul Odriiului
Până 'n préjma Diifului ³⁾.

III.

Am arătat, onorat auditoriu, câte va din mijlocele poezilor populari de a face posesiile lor mai plăcute, mai vii.

Acum voesc a atinge încă un punct. Voesc a dovedi măestria poeziei populare în desvoltarea unei acțiuni epice.

Voiu lua ca exemplu balada care, în colecția lui Alexandri, figuréză sub titlul „Vulcan“, iar în colecțiunea d-lui Teodorescu sub acela de „Stanislav Vitezul.“

¹⁾ Asupra acestei balade veți *Convorbiri lit.* An. XXII pag. 669.

²⁾ Col. Teodorescu.

³⁾ Idem.

Poetul începe înfățișându-ne un caic cu Turci, comandați

....de Turcul mărunțel
Mărunțel și bondocel,
Feciorul
Lui Ciupăgel
De țipă Giurgiul
De el,

carî vin în țară să caute pe Stanislav Vitezul. După mult urzire,
daū la malul Dunărei peste nisce fete spălând pânză. Iată cu
câtă artă ni se arată acéstă scenă:

Unele pânze 'nălbea,
In gârlă
Că le spăla,
In fântână
Le clătea
Și de pietre
Le trîntea
Pânzele
De se 'nălbea;
Altele pânze lua
Pe ierburî
Că le 'ntindea,
Pe câmpurî
Le 'ncrușișă
Și la sóre le usca.

Turcii le întrebă dacă n'au văđut cum-va pe Stanislav. Ele,
spăimântate, tac; dar una singură înainteză curagiósă și dice:

Pe Stanislav n'am văđut,
Dar pe mă-s'am cunosc
La potmolul Dunărei
Und' s'adună
Gârlele,
Und' se varsă
Apele.....
De curënd am și văđut-o
Spălând

Anteriele
 Și curățind
 Armele:
 Anteriul
 Haïducesc,
 Arme de sânge
 Turcese
 Și de sânge
 Tătărăsc,
 De prisacă,
 Ovreiéscă
 Și de pângără
 Leșéscă.
 Unde 'n-apă
 Le clătea,
 Dunărea
 Se încheaga,
 Apa négră
 Se făcea.

Turcii alérgă îndată la locul indicat și află pe bētrână, o în-
 trébă de Stanislav, dăruind-o cu galbeni și căutând s'o înduplece prin
 felurite făgădueli. Sērmana mumă, care scia ce sórtă așteptă pe
 fiul său, refusă tot și, când vine rîndul amenințarilor, se arată tot
 așa de neînduplecată. Atunci Turcii încep s'o chinuéscă :

Ceașul, dacă vedea . . .
 Mâna 'n-seleaf că punea,
 Paloș mare că scotea
 La babă se repeđia,
 Țițele că-i despica
 Și cu sare le săra
 De-ți sfășia inima.

Baba greū se văeta
 Dar de spus tot nu spunea.

Ceașul dacă vedea..
 Că geaba țite-i tăia
 Și cu sare le săra,
 Cu paloș s'apropia
 Să-i tae beregata...

Dorința de viață învinge dragostea părintescă și le spune Turcilor că Stanislav se află dormind în caicul lui :

Vîntul
Bate
Valurile,
Valul
Bate
Malurile,
Chica-î face
Palele!

Turcii alérgă și află caicul în care dormia vitézul haiduc. Ei, deși-l vîd că dórme, tot se spăimîntă, gândindu-se că s'ar puté deștepta dintr'un moment într'altul. Trebuia însé să-l prindă și spre acest scop căntău să se asigure de sluga lui, Necula,

Grec din Ianina venit
Și la dînsul pripășit.

Grecul le dîce să nu se apropie, căci stăpînul lui e voinic:

Că n'am pîr în capul meu
Câți voinici am vîdut eu
Tot de dînsul chisăgiți,
Tot de dînsul omoriți.

Asemenea vorbe măresc încă spaîma Turcilor, dar ceașul, sciînd că acolo unde nu te poți sluji de vitejie e bine să întrebuintezi viclenia, face semn lui Necula, arătându-î bani și atunci :

Grecul, banii când vedea,
Mințile din cap perdea,
Cu ochii la ei era
Și, mîre, se 'ndupleca :
Pe Stanislav îl lăsa,
După ceaș se ducea
Și asteamătul călca.

Grecul, împreună cu Turcii, légă bine cu frînghii pe Stanislav, care — întocmai ca eroii dotați cu caracter supra-natural ce

întâlnim în mitologia grăcă — nu se deşteptă. Avându-l în mână, Turcii se gândesc la felul morţei şi ajung la invoială ca să-l arunce în Dunăre :

Dunărea l-a hărănit,
Dunărea l-a 'mbogăţit;
Dunărea să şi-l primescă
Dunărea să-l pistosescă.

Şi ca să nu cumva să eşă din apă, îi légă deţgât o piatră de móră pe care o aduc tocmai din Moldova :

Foicică ş'o lalea,
Stanislav, dacă cădea,
Cu faţa 'n jos se 'ntorcea,
Piatra 'n spate că-i venea
Şi la fund de-l împingea,
Cu gura 'n năsip cădea,
Apă 'n gură nu-i intra.

După ce-l înecă, Turcii pedepsesc cu mórte pe Grec pentru că :

Turcu-i rău şi e păgân,
Dar nu-şi vinde pe stăpân;
Scris în cartea lui a stat
Că e faptă cu păcat
Să vinđi om nevinovat.

Eroul Stanislav dórme trei ăile în apă şi, după ce se deşteptă, se saltă în sus, turbură apa şi atrage atenţiunea unei copile :

Rumeórá
Şi la faţa
Smediórá,
Cu cosiţa
Gălbíórá.

Ea alérgă la tatăl său, care vine cu o luntre şi ajută lui Stanislav să eşă şi îi tae şfóra :

Piatra 'n Dunăre cădea,
Apa 'n douě se făcea,

Valurile se clătea,
 Trei ceasuri bolborosea,
 Trei ceasuri la fund mergea.

După ce se odihnesce, vitézul haïduc se hotăresce să-și
 răsbune contra Turcilor și să caute paloșul, pe care ei i-l luase:

In not Dunărea trecea
 In Dristor că-mi ajungea
 Când sórele răsărea
 Și d'o sulită era.

Ajuns acolo, caută prin tóte prăvăliile arme, dar nu gă-
 sesce nici una pe plac, căci d'a rîndul se frângeau fórté lesne;
 în fine la un

....Ovreiú bogat
 Și de lege lepădat

află chiar poloșul sėú, îl recunósce și, după ce omórá pe Ovreiú,
 care voise să-l înșele, alérgă după Turci:

Pe uliță c'apuca,
 'N-cafenele
 Că intra
 Și prin ele
 Că-mi găsea
 Dristurení
 Și Giurgiivení
 Și hainí de Gălățeni..
 Căți Turci, mare, că găsea,
 Căți Turci, mare, că 'ntálnea
 Pe sub paloș cá-i trecea
 Care pe sub pat intra,
 Caféle
 Că răsturna,
 Ciubuce
 Că-și arunca,
 Meșii 'n urmă că-și lăsa,
 Chiselele că-și perdea;
 Iar Stanislav îi căta,
 De sub pat
 Că mi-i scotea

Și cu paloș
 Îi tăia:
 Nici unul
 Nu rămănea.

După ce arde toate cadavrele, după ce se răcoresce la cârciumă cu cinci ocale de vin, se întorce peste Dunăre și-și găsesce iubita :

Depănând
 Căierile,
 Desfăcând
 Tot trimbele
 Și plângând
 Dragostile.

Face apoi nuntă mare și frumoasă și, lăsând haiducia, se duce

Toemai colo 'n Moldova,
 Unde-mi șede șacuma
 De botéză,
 Creștinéză,
 De cunună
 Și împreună,
 Dând de fină
 O tretină,
 De finuț
 Câte un bănuț,
 Dând de babă
 O épă slabă,
 De voinic un cal bôtrân
 Să ție mai mult la drum...

IV.

Să vedem acum, onorat auditoriū, ce fel sînt ideile, ce fel sînt sentimentele exprimate în această formă atât de artistică.

Deși ar presenta o importanță deosebită studiul din toate punctele de vedere al fondului poeziilor populare, nu voi pute să obosesc prea mult atențiunea d-vostre; de aceea, lăsând la o

parte notițele istorice, în a căror cercetare ar fi trebuință, la fie-care pas, de comparațiuni cu literatură străină, lăsând credințele superstițioase și datinele, mă voiu mărgini să cercetez numai sentimentele: amorul, dorința de libertate și patriotismul.

Trăind în mijlocul naturii, îmbătați de mirosul florilor, încantați de versul păsărilor, de murmurul fântânelor, tânăra și tânăra de la țară se simt predispuși să iubească. Ei se cunosc de la ședători, de la horă, de la munca de vară și, cu obiceiunița, dragostea crește și devine trainică.

«Atât pentru băieți cât și pentru fete amorul nu este o glumă, un libertinagiū, ci o simțire duiosă, amestecată cu dulceță și tristeță și care se arată în cântece de o poetică melancolie... Depărtat și de sensualitatea brutală și de subtilități vaporose, acest sentiment naiv, sincer, caută fericirea prezentă «în satisfacerea unei afecțiuni legitime»¹⁾.

Neapărat, părinții nu au altă grijă, când tinerii ajung la vârsta potrivită, de cât să-i căsătorească. Dar când ei își fac planuri, în cari interesul jocă rolul predominant, tinerii nu ascultă de cât inima și fac adesea imposibilă îndeplinirea planurilor părintesci. Iată ce țice fata în acest cas:

Frunță verde, foi de fragă,
Dă-mă, maică, dă-mă dragă,
Dă-mă și dup' un sărac
Numai să-mă fie (el) drag...
Frunțulica bobului,
Căci casa avutului
Din afară-î văruiță
Inăuntru-i otrăvită.
Frunțulica macului,
Dar casa săracului
In afară-î cu mânjală
Dinăuntru-î cu tihnă ?).

Căsătorii, cum le țicem noi, de interes, de conveniență, nu

¹⁾ Cratiouesco op. cit. 128 și urm.

²⁾ Col. Canianu.

se fac său, dacă se fac, poporul nu le cântă în poezia lui. El nu înțelege de cât pe cele din dragoste.

Și iată ce țice femecea când un bătrân bogat o cere în căsătorie :

— De cât moș fie găzdac,
 Mai bine fecior sărac,
 Că moșul îmbătrânit
 Ca păcatu-î de urit.
 Ese-afară tot tușind,
 Intră 'n-casă miriind;
 Iar feciorul cel sărac
 E plăcut ca ș'un colac.
 Ese-afară fluerând,
 Intră 'n casă tot cântând,
 Cu dragoste 'n veci trăind
 Și pe mine 'ntinerind.
 Și omul care-î bătrân
 Merge 'n câmp și strînge fîn,
 Vine-acasă tot gemînd
 Fără-a țicee un cuvînt.
 Și de cină vrînd a-î da,
 El țice că n'a cina
 Până nu s'a mai culca;
 Dar tînerul săracul
 După ce-o gătat fînul,
 Vine-acasă tot horînd
 La mindruța lui gîndînd
 Și de cină vrînd a-î da,
 El țice că n'a cina
 Până nu m'a săruta ¹⁾.

Aci vedem pe femece tovarășă a bărbatului și inspirătorea lui, indemnătorea lui în lupta vieței :

De când dorul m'a cuprîns
 Sufletul mi s'a aprîns.
 Suiu în deal, cobor în vale
 Și-mi perd țiuva tot pe cale...
 Alei! puico dac'ai vrea

¹⁾ Tudorița și Moșnegul. Col. Miron Pompiliu, pag. 17.

Patru pluguri ași dura,
Țara întregă aș ara
Graul dulce de muiere
Varsă 'n-suflet mângiere
Și dă omului putere
Ca să facă tot pe vrere ¹⁾.

Aceeași idee o găsim exprimată și într'o poezie francesă în care e vorba de un om sărac, care arată cât sacrificiu ar pute face pentru iubita lui :

Je travaillerais tant! J'aurais tant de courage!
Je passerais mes jours et mes nuits à l'ouvrage;
Vous auriez plus d'argent que la femme d'un roi... ²⁾

Și la Eminescu asemenea; acolo însă vorbește ca poet :

Dându-mi din ochiul tău senin
O rață dinadins,
În calea timpilor ce vin
O stea s'ar fi aprins;
Ai fi trăit în veți de veți
Și rinduri de vieți
Cu ale tale brațe reci
Înmărmureai măreț —
Un chip d'apururi adorat,
Cum nu mai ai părechii
Acele zine ce străbat
Din timpurile vechi ³⁾.

Bărbatul iubesc în femei frumusețea, gingășia, îndemnul la bine.

Femea iubesc în bărbat forța și prin forță se înțelege vitejia, statornicia, hotărîrea.

Femea voesc să fie apărată de bărbat și cel ce nu scie să-și îndeplinească această datorie se consideră vrednic de mörte, cum e în balada Mogoș Vornicul.

¹⁾ Col. Alexandri.

²⁾ Mordret. Récits poétiques; apud Crationesco; op. cit.

³⁾ Pe lângă plopii fără soț.

Dar, când e nevoie, scie femeea și singură să se arăte viteză. Astfel când vin hoții și pradă turmele Șalgăi, ea încalecă voincesce, îi ajunge din urmă, le taie capul și :

Sângele pîrîu curgea,
Drumul roș că se făcea.

Dorința de libertate ! O mare parte din doinele românescei aū acest subiect. E adevărat că așa numita albăstrime a dat poporului drepturile pe cari el nu le-a pretins cu arma în mână. Să nu credem însă că nu le a dorit. Nu a dorit pôte cutare fel de de a-și trimite deputați în cameră, cutare mod de a-și alege primarul, dar a dorit o stare mai bună, a dorit scăparea de miile de nevoi ce l-aū apăsāt în curs de vécuri.

Pelin beaū, pelin mănăne,
Pe pelin séra mă culc ;
De amar și de pelin
Sufletul meu este pelin

Acesta-ī resumatul cântecelor românescei. Birul, persecuțiile ciocoifului, neîndurarea bogatului, lipsa de justiție, tóte acestea îl fac pe țéran să-și lase casa și să prefere a trăi în păduri în haīducie :

Biru-ī greū, podvada grea,
Sărăcuț de maīca mea...
De frica zapeiului
Și de gróza birului
Uitaī drumul satului
Și córnelé plugului;
Luai drumul crángului
Și poteca codrului
Și flinta haīducului,
Că de cât în calicie
Mai bine la haīducie
Ce-o vrea Dumneđeū să fie.

Iată cu câtă ură vorbește țeranul român de asupritorii săi:

Foie verde usturoiū,
 Oleo-leo, spurcat ciocoiū,
 De te-ași prinde 'n sat la noi
 De șale să te îmmoiū,
 De pele să te jupoiū
 Și din pelea ta să-mi fac
 O tēcă de mązărac,
 Că tu m'ai lāsāt sārāc
 De pāmīnt și de copii,
 De nevasta mea d'ântāiū
 Fără nici un căpătāiū.

Cât de crud pare țeranul când l-auți cāntānd asemenea cāntece. Dar cine l-a silit să ajungă aci dacā nu stāpāniū lui? İmī voiū permite să vė citească cāte-va rinduri dintr'o cronică de pe la finele secolului trecut, în care se aratā cum se percepeau acele nenumărate biruri cari erau puse pe spinarea țeranului și numai pe spinarea lui :

Iată ce ȃice Dionisie Eclisiarchul :

« Decī presfirāndu-se slujbașii prin plāșile județelor și mergēnd prin sate ca nisce lupi flāmānți și ca nisce holtei de cāini leșinați ; să fi vėduț cineva nemilostivirea lor și ce făceau cu creștiniū, cā-i apuca de a împlini banii și dānd zor, cum ai ȃice, în ȃece cincispreȃece ȃile să se istovėscā dajdea vācāritului. « Őmenii nu prea avea bani fiind în mijlocul ernei ; tārğurile erna nu erea să vīnȃă ōmenii vite ; vremea de cōsă și de sapā nu era să cāștīge banī să se plātėscā ; bucate āncā nu prea era să vīnȃă. « Iar slujbașii închidea ōmeni și muțeri prin coșare și îi inneca cu fumuri de gunoiū și cu ardeiū îi afuma, și-i ținea închiși ȃiua și nōpțea flāmānȃi, să dea banī. Pe alții îi lega cu māinile ȃindārāt și cu spatele de garduri și-i bātea cu bice. Pe alții le-ȃgați îi bāga cu picioarele gōle în zāpada gerōsā. Așa chinuia pe creștini. O ! amar de bieții creștini ! cā plāngea și se vāeta și sārācele vėduve țipa de ger, dar nu era milostivire la varvarii de slujbași. « Āncā peste Olt au și omorit mumbașirii Turci pe mulți, din cāre pe unul rudele lui l-au adus în Bucuresci și l-au

« băgat cu carul în curtea Domnescă să-l arăte lui Vodă. Și în-
« sciințându-se Vodă, au șis : *să dea bani că nu i va omori ni-
« menca »* ¹⁾.

Când așa era situația, când dreptate și milă nu aflău nicăiri,
era foarte natural să considere pe haïduci ca pe nisce liberatori,
ca pe nisce ómeni cari intrupău hotărîrea, de cari ei nu se mai
simțeau capabili.

Cu toate acestea țeranul român și-a iubit patria și s'a cređut
totdeauna nenorocit când a avut să trăescă între străini :

De-ar fi pâinea cât de bună,
Tot se face cleiū în gură
Dacă e 'n-țară străină;
Mai bine pâine mai próstă,
Să se dică 'n țara nóstă.

Înainte de luarea Basarabiei de Muscali, poporul, vėđend că
tote rėlele veneau de peste Nistru, cãnta :

Nistrule, riū blestemat,
Face-te-ai adine și lat
Ca potopul turburat!
Mal cu mal nu se zărėscă,
Glas cu glas nu se lovėscă...
Lăcustele când or trece
La ist-mal să se innece.
Holerile când or trece
Pe la mijloc să se innece,
Dușmanii țerii de or trece
La cel mal să se innece,
Iar tu 'n-valurile tale
Să-ı tot duci, să ı duci la vale
Păn' la Dunărea cea mare
Până 'n Dunăre și 'n-mare ²⁾.

¹⁾ Dionisie Eclisiarhul în Tom. II din Tesaur de monumente istorice,
pagina 193.

²⁾ Col. Alexandri.

Iar când s'a răpit această frumoasă parte din trupul Moldovei,
doina băsarabénă răsună în chipul acesta :

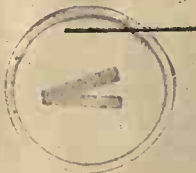
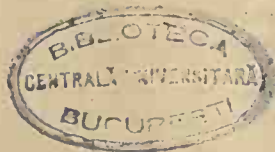
Haide 'n-codrii Bicului
Pe marginea Prutului
Să ne facem bordeieș
Cu ușorii de cireș...
Când om vrea ca să dormim
In departe s'auđim
Buciumele păstoresci
Din câmpii Moldovenesci ¹⁾.

E duiósă această dorință de a asculta chiar de departe un
cântec de la frați s'ei. Căci, Români, or-cât i-a despărțit sórta și
împrejurările vitrege, se iubesc și așteptă cu încredere șile măi
bune, măi fericite :

Douë inimă surióre,
Sint ca rađele arđătóre
Ce din sóre vesel plec
Și prin neguri dese trec
Ș'apoi iar se întâlnesc,
Glas de soră, glas de frate,
Trec hotare depărtate
Și s'adună, se 'mpreună,
Ca douë rađe de lună.

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
2017

¹⁾ Col. Alexandri.